नाटकातील 'हेमा' अर्जुनच्या बोलण्यानं व्यथित होते आणि 'दलित म्हटलं तर शिवी ठरते आणि ब्राह्मण म्हटलं तर तो काय माझा सन्मान होतो ?' असं कळवळून म्हणते, तेव्हा तिचा आक्रोश दलित कार्यकर्ता म्हणून मला खरा वाटतही नसेल पण एक लेखक म्हणून तो आक्रोश मला खरा वाटला आहे. माझ्या काही मित्रांना हे तिचं विधान नीट कळलं नाही, असे त्यांचे म्हणणे. कारण त्यांनी मोकळपणानं आपलं जगणं समजून घेण्याआड आपल्याच पूर्वग्रहांचे घट्ट अडसर उभे केले आहेत, असं मला वाटतं.

वैयक्तिक पातळीवरचे ताणतणाव समजून घेतांना असे घडले तर फायदे नुकसान होणारही नाही, पण सामाजिक पातळीवरचे ताणतणाव समजून घेताना पूर्वग्रहांचे सर्व अडसर बाजूला ठेवणे फारच अवघड आहे असे मला चळवळीतला एक लेखक म्हणून वाटते.

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हे दलितांचे नेते आणि म.गांधी हे स्वातंत्र्य चळवळीचे नेते ही अंगवळणी पडलेली आमची समजूत आहे. त्यामुळे इतिहाससिद्ध पुरावे दिले तरी आम्ही आमच्या आकलनाची फेरमांडणी करीत नाही. त्यामुळे गांधी आंबेडकर यांचा संघर्ष नाटकाचा विषय म्हणून स्वीकारणे आम्हाला अवघड जाते. या पूर्वग्रहांचे परिणाम म्हणून 'मी नथूराम बोलतो' या नाटकाला कशा मर्यादा पडल्या आणि 'गांधी आंबेडकर' ह्या प्रेमानंद गज्वी यांच्या नाटकाने प्रेक्षकांना अस्वस्थ करण्यापर्यंत कसं आणलं याचं उत्तर मिळू शकतं.

भारताच्या संविधानाचे डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हे शिल्पकार आहेत की नाहीत या विषयीचा एक वाद अधून मधून समाजात निर्माण होतो. हा वाद निर्माण झाला की मला तीन गट दिसतात. मसूदासमितीचे अध्यक्ष या नात्याने बाबासाहेबांनी जे अपार कष्ट घेतले, म्हणून त्यांच्याविषयी आदरभावना असणारांचा एक गट आहे. तो अशावेळी अतिशय आक्रमक होतो. दुसरा गट बाबासाहेबांना या कामी किती जणांनी मदत केली हे सांगत असतो. त्याचे म्हणणे असे असते की, इ.स.१९३५ साली ब्रिटिशांनी देऊ केलेल्या घटनेत जी भर पडत गेली त्याचेच एक विस्तृत रुप म्हणजे आजची घटना. तिसरा गट शांत बसणारांचा. दुसऱ्या गटाचे म्हणणे खरेच आहे. पण उगाच बोला कशाला? त्यापेक्षा दुर्लक्ष करणे चांगले ! असे सावध वागणारांचा हा तिसरा गट. भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ अजूनही आमच्या इतिहासाच्या अभ्यासाचा अथवा चिकित्सेचा विषय झालेली नाही असेच मी समजतो. राज्यघटना हे केवळ पुस्तक नव्हे, तर आमच्या राष्ट्रीय स्वातंत्र्याच्या चळवळीचे ते फलित आहे. त्यामुळे बाबासाहेबांचे कर्तृत्व नाकारणे म्हणजे पर्यायाने आम्ही आमच्या स्वातंत्र्य चळवळीचा अपमान करणे होय, हे आम्ही आमच्या नव्या पिढीला केव्हा सांगणार आहोत ? म.गांधी म्हणजे राष्ट्रभक्त आणि डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर म्हणजे केवळ दलितांचे नेते ही विभागणी आणखी किती दिवस ठेवणार आहोत ? इंग्रजनिष्ठेचे